

300-ik évről innen valóban így is használtak. A közbeneső ötven év alatt állt be az előbbi forma használatának a divata. A német Meisterhaus 39 oly esetben talált ou-ra, melyben szabályosan ou-nak kellett volna állni.

Végül szükséges kiemelni a sírban talált terra-cotta-szobrok jelentőségét. Tudvalevő, hogy a görögök a meghalt mellé kedvenc szobrát, melyek az illetőnek foglalkozásmódját jellemezték, szokták eltemetni. Valóban e sírban azok a szobrocskák kerültek napfényre, melyeket a Kr. e. IV-ik században az írók, a philosophok szobrainak tartottak. Találtak azután a pompás sírban sok ékszert, arany diadem. Annyi mindenesetre áll, hogy a fényes sír valami kitünőségé lehetett, s hogy e kitünőség egyuttal író is volt, bizonyítják a sírban talált ércpenna, a stylus s a philosophusok szobrai. Ha ezekhez hozzáveszük a fönnértelmezett felirat következeit, Waldstein szerint igen nagy a valószínűség, hogy a sírban a nagy stageirita nyugodott.

Az Akadémiából.

Az Akadémia idei nagygyűlésének a philosophia körébe vágó eseményeiről az *Akadémiai Értesítő* alapján a következőkben számolunk be :

*

A II. osztály a) szakaszába melybe a philosophiai tudományok is tartoznak, az informáló bizottságnak sem ajánltjai, sem mellőzöttjei közül nem választottak meg senkit. Ez osztály számára a gyakorlat e szerint nem nyilatkoztatta életrevalónak az imént megalkotott informáló bizottságot.

*

Az akad. nagyjutalom- és Marczibányi mellékjutalomra az idei nagygyűlésen az 1884—1890. évkörben megjelent philosophiai szakmunkák pályáztak, azok kivételével, melyek megelőzőleg már részesültek valamely akadémiai jutalomban.

Összesen nyolcz pályamű érkezett a főtitkári hivatalhoz :

1. *Felméri L.* : Neveléstudomány.
2. *Domanovszky E.* : A renaissance-kori bölcsészet története.
3. *Pikler Gy.* : Az objectiv létben való hit lélektana.
4. *Sándorffy* : Istentan.

5. *Gyulai B.*: Nőnevelés.
6. *Serédi*: Az ismeret eredete.
7. *Spiegel*: Spiritismus.
8. *Acsay*: A prózai műfajok elmélete.

A kiküldött bíráló-bizottság (Kautz Gy., Schvarcz Gy., Pauer I. r. tt. — Kerkapoly K. és Pulszky Á. lev. tt.) több ülésben behatóan foglalkozott e művek bírálatával; tárgyalásai keretébe bevonta a be nem küldött munkákat is, s bár ezek részletes bírálatába nem bocsátkozott, mert nem tartotta ildomosnak, hogy olyan műveket is bonczolgasson, melyeket szerzőik nem bocsátottak a versenytérre: a jutalom odaitélése vagy oda nem ítélese kérdésében ezeket a műveket sem hagyta számításra kívül.

Sajnos, hogy még így is felette kedvezőtlen a végeredmény.

A bizottság a kérdéses művek között egyet sem talált, a melyre csak megközelítőleg is ráillenék a pályázati szabályzat 86. §-a; «hogy legkittünőbb, egyszersmind a tudomány terén jelentékeny haladást tesz, és formai tekintetben is nagy irodalmi értéke van». Valamennyi nél nagy fogyatkozások constatálhatók. Egyiknek az iránya, másiknak a tartalma vagy alakja, többnek az alakja és tartalma is annyi kívánni valót hagy hátra, annyira fogyatékos, egyoldalú, tendentiósus — hogy kitüntetésök az Akadémia nagy-jutalmával e jutalom értékét fogná alászállítani.

1. *Acsay*: A prózai műfajok elmélete című műve nem bocsátható pályázatra, mert nem a philosophiai, hanem az aesthetikai tudományok körébe, tehát más cyclusba tartozik.

2. *Sándorffy*: Istentan; *Gyulai B.*: Nőnevelés; *Spiegel*: Spiritismus című dolgozatokat. a nagy-jutalom szempontjából annyira alacsony színvonalon állanak, hogy komolyan szóba sem hozhatók.

3. *Serédi*: Az ismeret eredete című értekezése, bár rendszeres, gondolkodó főre vall, egészben véve még sem egyéb sikerült rigorosalis dolgozatnál; önálló kutatás semmi sincs benne.

4. *Pikler Gy.*: Az objectiv létben való hit lélektana cz. dolgozata, néhány ívnyi értekezés, mint ilyen is befejezetlen; e mellett döcögős irányánál, sok helyt érthetetlen hosszadalmasságánál és zavaros fejtegetéseinél fogva, jelen alakjában teljesen élvezhetetlen dolgozat. Erőszakos fejtegetései még mint feltevések sem állják meg helyüket.

5. *Domanovszky E.* dolgozata a Renaissance-kor bölesészetét

tárgyalja és egy részt teszi szerző azon nagyterjedelmű munkájának, a melynek első kötetei a görög bölcsészet és a scholastica történetének szentelvék. Azt a részét öleli fel, mely nálunk még épenséggel nincs földolgozva: és tagadhatatlan, hogy a nagy anyagot meglehetősen részletességgel és bőven ismerteti. Ebben van érdeme. Másfelől azonban nagy hibája, hogy tárgyát csak másod-, sőt harmadkézből dolgozza fel; sem a görög, sem az olasz eredeti forrásokot nem ismeri közelebbről, sőt még a latinul írottakat is nagyon fölületesen. Arról meg, hogy kritikailag is bírná méltatni e forrásokat, szó sem lehet. Még legérdekesebbek és aránylag tán legkevésbé kétes értékűek a renaissance-kor szellemi életének vezéralakjairól közölt életrajzi adatai. De valamint nagyon hézagos a munkája szemben azon nagyterjedelmű szellem-világgal, a melyben a modern szellemélet előkészítő stadiuma nyilatkozni kezd; úgy másfelől vajmi gyakran csakis azt árulják el fejtegetései, hogy nem rendelkezett mint földolgozó sem a kellő tudományos irodalmi látókörrel, sem az illető századok társadalmi, politikai intézményeinek alapos ismeretével, a mint hogy ezt a többek közt a hűbéries középkor állítólagos «kaszttrendszeréről» mondott reflexioi is bizonyítják. Nagyon hiányos és fölületes a francia írókról és philosophusokról szóló vázlata is, az angolokról szóló rész pedig már épen alatta áll minden tudományos kritikai követelménynek. Végre nyelvezete is sok helyt kifogásolható; mondatkötései hibásak, némelyek itt-ott az érthetelenségig magyartalanok. Elég ok, hogy az Akadémia nagyjutalmára számot ne tarthasson.

6. *Felméri*: Neveléstudomány című munkájának habár csak külső értéke szabatos és világos nyelvezetében és azon meleg ügyszeretében áll, a mely egész művén keresztül vonúl és azt élvezhető, könnyű olvasmányná teszi. Nem tagadhatni ugyan azt sem, hogy belső bece is van e dolgozatnak: úgyszólván minden sora oly bő tanulmányról és oly bő olvasottságról tanúskodik, hogy a mű teljes tájékozást nyújt az irodalom ide tartozó összes jelenségeiről — de mindezen előnyei nem mérkőzhetnek azon nagy fogyatkozásokkal, amelyek tudományos értékének elfogulatlan méltatásánál figyelmen kívül nem hagyhatók. Már a mű szerkezete és szövegezése sok kívánni valót hagy hátra tudományos szempontból; az egész munka úgyszólván idézetekből van mozaikszerűen összerakva, a melyek tömkelegéből vajmi nehéz lenne kibetűzni szerző saját tapasztalatainak és elmélkedésének eredményét, midőn lépten-nyomon idegen — majd angol, majd

francia meg német munkák kivonatai veszik igénybe és kötik le az olvasó figyelmét elannyira, hogy szinte elfelejti, hogy magyar könyvvel van dolga. Pedig szerző tüntetően szeret beszélni a magyar nemzeti geniusról — holott tényleg csak az angol, hagyományosan fejlett intézményeket és az ezekhez hagyományosan fűződő, többé-kevésbé téves commentárokat látja oly magaslaton, a melyre törekedni még megérdemelheti a fáradságot; s mintha művelt és egészséges Európa a szárazföldön nem is léteznék, szemét húnny úgy a francia és olasz, mint a scandináv és hollandi cultura magas fokú vívmányai előtt, hogy ezután a *német geniusz* tudakosságára vezethessen vissza mindent, a mi nem foglaltatik benne a hagyományos angol fejlődéshez fűzött egyoldalú commentárookban.

Sokat levon a dolgozat tudományos értékéből anyagának az a tárczacikk-szerű feldolgozása, mely keresve-keresi a hangzatos phrasisokat és az erőszakos hasonlatokat sokszor egész az izléstelenségig, mint a mikor pl. azt az igazságot, «hogy az állatember létezésének a társaság sine qua nonja» ilyen hasonlattal értelmezi: «A madár fészekben kel ki a tojásból s ha annyira fölseperedik örökre Istenhözadót mond szülőinek. Neki a szüle «mór», a ki ha megettte szolgálatát, elmehet» (4. lap). Vagy: «Az állatnak az ösztön sarkalása megszüntével semmi sem jut eszébe. Felőle akár keleten nyughatik le a nap; Columbus keresheti keletet nyugaton vagy akár északon» (9. lap). És alább: «A kezdeties ember a természettel nem vegyül bonyolult harciba, annak szívéig épen nem kíván hatolni — csak a bőrét karczolgatja» (már t. i. a természetnek) (17 lap). A művészet, vallás hatását úgy magyarázza meg: hogy nem engedik, hogy erkölcsileg szabad ég alatt lakjunk és természetes hajlamaink árnyékában aludjunk, mint az állatok . . . Hiába való hajlamainkat kigyomlálják, az arravalókból pedig gerendákat faragnak ama fenséges épület számára, melynek jellem a neve és lelkiismeret a háztulajdonosa» (34 lap). A görög nőről azt mondja, hogy nemcsak az asztaltól volt elzárva, «hanem a gondolkodás és tanulás banquetjétől is» (40. lap); s a középkori családapáról: «hogy félig király, félig bíró, nejére nézve liber-báró» (49 lap). A míveletlen vagy hivatását elhanyagoló anyát pedig úgy mutatja be, mint a ki épúgy nem tud játszani gyermeke szíve húrjain, mint Hamlet Guildensternje a fuvolán, s hogy az mégis kijátszhatlan hangszernek ne maradjon, idegen nevelőnőt vesz fel, hogy gyermeke érzülete jó korán megszokja az idegen világnézet és érzület accordjait !!

Természetes — folytatja — hogy az ily családból a régi házi patikával együtt az önfeláldozás, a szeretet és tisztelet balzsamos üvegei is az utcára kerülnek, s az orsóval és a szövőszékkel együtt az ily házból jobb hazába költözik az az egy pár gólyamadár is, melyet a szülők iránti kegyetlenek s a hazai földhöz való őszinte ragaszkodásnak hívnak.» (55. lap). És ez így megy az egész könyvön végig. Szerzőnk izlését annyira megrontotta az írás e különös módjában való tetszelgés, hogy még inductióit — s a mi a legnagyobb baj: tudományos (?) definitióit is ily módon construálja. «Csak egy pillanatig vegyük szemügyre — úgymond — nagyító üveggel egy kényes úrhölgy és a cigányasszony talpbőre közti különbséget, s tüstént átlátjuk, hogy az emberi bőrt, testünknek ezt az élő védfalát, edzés által a külbehatásokkal daczoló védbástyává alakíthatjuk (145. lap). Alább meg azt mondja, «hogy a bőr üdesége összefügg a lelkiismeret érzékenységével, mit nevezhetnénk a bőr ethikájának is». Szerinte a halló érzék a barátság érzéke (273. lap); a szem szervezetünknek gyémántkiadása (274. lap); az apróbetűs könyvek, a rendes látás pártütői (278. lap); a szemmérték, a tudományok és kézi mesterségek zászlóvivője s a gyors látás egyik hajtókereke (280. lap); a figyelem, az öntudat véréből való vér, és húsából való hús; szellemünk örök mozgató szerve (!), mintegy örökös iródeákja (286. lap) — a vérlejtés pedig az ő ágense, keze-lába! (306. lap) stb.

Legmegdöbbenőbb mégis az egész munkában az a veszedelmes egyoldalúság, a melylyel a természettudományok értékét és nevelő hatását mérlegeli és szembeszáll magával a XIX. század állami és társadalmi haladásának legnagyobb mozgató erejével, a demokráciával, csak azért, mert Angliában ezt az elvet nem így hívják. Szerinte a természettudomány forradalmár természetű s keresve keresi, a mit leromboljon. Ez a tudomány ma egy nagy áradat, mely a demokráciának nevezett másik áradattal kezét fogva minden régi felfogást és antik intézményt elsöpréssel fenyeget (454. lap). A természettudomány szintúgy lenézi a múltat mint a demokrácia, felfogása szerint a mythus s az epos egy kiveszett műfajnak oly maradványa, mint a casuar egy állatfajnak; s nemsokára oly szemmel fogjuk őket nézni, mint a plesiosaurust vagy a megatheriont (455. lap). «A természettudomány lényegében jakobinus (463. lap), természeténél fogva cosmopolita. Nem ismer sem szülőföldet, sem hazai határokat, tehát neki nem léteznek sem Alpok, sem Pyrének, sem Duna, sem Kárpátok: holott

a történelemben ezek kimagasló egyedek» (459. lap). «Csupa természettudásra nézve a haza egy kissé beleolvad az emberiségbe; az csak tartománya vagy — mit mondok — csak *egy pontja* az ő birodalmának» (459. lap). «A természettudomány tárgya a makrokosmos . . . a specialista vegyész az anya könyvét nem a bú kifejezésének nézi, hanem konyhasó, sziksó és phosphorsavas mézoldatnak, mint a hogy a pusztá physiolog a virágot sejtek tömegének és rovarok laktanyájának tartja» (461. lap). Mennyi üres phrasis és egyoldalú reflexio?! Igaz ugyan, hogy egy későbbi fejezetben szerzőnk enyhíteni törekszik a merev ítéleten, melylyel a természettudományokat és matematikát legyalázza 465—472. és 492—494. lapokon — de ezzel ismét csak azt bizonyítja, hogy műve nem egy jól átgondolt és következetesen keresztül vitt rendszeres dolgozat, hanem estről-esetre kikapott idézetek és különfajta olvasmányokból összeszedett reflexiók conglomeratuma. Arra, hogy az Akadémia nagyjutalmával tüntessék ki, a bizottság egyértelmű ítélete alapján semmi esetre sem érdemes.

A *Marczibányi mellékjuttalom* odaitélése ügyében a bizottság már nem volt abban a kedvező helyzetben, hogy egyhangú határozatot hozhatott volna. Ez a jutalom a pályázati szabályzat 87. §-a szerint azon esetre, ha a nagyjutalom ki nem adatik, azt a művet illeti meg, mely társai között *viszonylag* legjobbnak ítélték. És ebben a kérdésben szétágastak a vélemények. A bizottság két tagja (Kerkapoly és Schwarcz Gyula) Felméri könyvét ajánlja e jutalomra; míg más két tag (Kautz és Pauer) abban a véleményben van, hogy a Domanovszky műve, minden fogyatkozásai mellett is, mint igen nagy szorgalom gyümölcse, jobban megérdemli a jutalmat. A bizottság ötödik tagja (Pulszky Á.) betegség miatt nem vett részt az utolsó — döntő — ülésekben; írásban azonban úgy nyilatkozott, hogy az ő nézete szerint a két mű egyike sem tüntethető ki, még a *Marczibányi mellékjuttalommal* sem. Az Ügyrend 29. § i) pontja szerint olyan esetekben, midőn a bírálók véleménye eltér — a t. osztály van hivatva dönteni, illetőleg a véleményeket egyesíteni, a mire két mód kínálkozik. Az egyik az, hogy az osztály egyszerű szavazással dönti el: vajjon a kérdéses két munka közül melyiket ajánlja a *Marczibányi jutalomra*, a Domanovszkyét vagy a Felmériét?

A másik pedig az, hogy a kérdéses jutalomnak a két munka közti megosztását javasolja-e a nagy-gyűlésnek.

A II. osztály és ennek ajánlata alapján a nagygyűlés *Domanovszky* Endre lt. művét jutalmazta meg.

*

A Gorove-pályázat. Hunfalvy Pál bírálata: «*A görög műbölcsélete*» című nagy kéziratot, mely felelet akar lenni «Az aesthetika története az ó- és középkorban» pályakérdésre, olvasgatván, örömmel teltem el, hogy magyar nyelven van írva e munka. Véleményem szerint írója nagyon érett ítéletű ember nemcsak, hanem a görög classikus irodalomnak; a mennyire a kérdést illeti, derék ismerője is. Szép-irodalmunk igazán kérkedhetik ezzel a munkával, melynél jobbat, szükségesebbet alig nyujthat a tanulni akaró közönségnek.

Szerző helyesen mondja a 187. lapon, hogy «az antik felfogásban a művészetek aesthetikai hatása az ethikától nem volt elválasztva sehol, még Aristotelesnél sem». A görögöknél, mondjuk a görög gondolkodóknál, a *Καλοκἀγαθία* szép-jó, vagy jó-szép a főeszme, az uralkodó eszme; *abstract szépségről* nem értekeznek soha; náluk tehát azt, a mit aesthetikának nevezünk, hijába keressük. — «A költői mű — úgy ír szerző a 189. lapon — nem önmagáért és aesthetikai hatása kedvéért van, hanem nagy jelentőségű politikai és társadalmi tényező.»

Helyeslem tehát a szerzőnek eljárását is a görögök műbölcséletének tárgyalásában.

Shaz az antik felfogást szemünk előtt tartjuk, Perikles híres beszédében a *φιλοκαλοῦμεν τε μετ' εὐτελείας, καὶ φιλοσοφοῦμεν ἀνευ μιλαικίας* mondást értjük; de megértjük Platónt is, midőn kizárja képzelt államából, mely inkább *παιδαγωγείον* = nevelő intézet, mintsem realis állam, a költőket, kik törvényhozók akarnak lenni.

Aristoteles poetikájának azon igen-igen kitünő helye, hogy *a poesis philosophusabb és jelesebb a históriánál*, véleményem szerint különb magyarázatra méltó, mint a szerzőé, a ki a 242. lapon ezt írja: «*A költő feladata nem a valóban megtörténtnek, hanem a valószínűség, vagy szükségszerűség szerint megtörténhetnek előadásában áll*».

Evvel azonban az előbb kifejezett véleményemet nem czáfolom meg, mely tehát a munkát a pályadíjra érdemesnek találja.

A jó, magyaros előadásból a trivialis, csak hirlapi stilusba való kifejezéseket ki lehetne hagyni, milyen: «constatálni», «daczára annak» (sült német: trotz dem, v. trotz dessen) stb. A szerző túlságig fukar a *nak nek* alkalmazásában, mikor adjectivum vagy participium főnév

jelentésű. Meg is jegyeztem több helyet a kéziratban, a melyekben a *nak nek* kitétele világosabbá, érthetőbbé teszi a mondatot.

Ismétlem, hogy a munkát a pályadíjra érdemesnek találom.

Beöthy Zsolt bírálata: «*A görögök műbölcsélete*» című pályamunka, mely a múlt évben csonkán versenyzett a Gorove-dijért, immár ki-egészítve és befejezve nyújtatott be a függőben tartott jutalomért. Szerzője örvendetesen igazolta a tekintetes Akadémia tavalyi határozatának helyességét; érdemes volt időt engedni neki és méltó a biztatásra. Olyan munkát adott, mely philosophiai tanulmányainkban hasznos szolgálatot van hivatva tenni s tudományos irodalmunknak egy hézagát dicséretesen tölti be.

A pályafeladat az aesthetika történetét kívánta az ó és középkorban. Szerző feldolgozta az egész anyagot, melyet a feladat kijelölt; de tárgyát egységesnek fogva föl, e felfogásnak munkája czímében is kifejezést adott. Ueberweg, Reinhold, Zeller és mások az ó-kori philosophiát méltán nevezik csak görög bölcséletnek; szerzőnk is egészen helyesen foglalta a *görög műbölcsélet* czíme alá az aesthetikai vizsgálódásnak római és középkori jelenségeit is, melyek lényegökben nem voltak egyebek, mint a görög aesthetika paraphrasisai vagy visszhangjai. Szent Ágoston is csak Plotinos magyarázója.

A munka rendezésében világos és könnyen áttekinthető. A szerző jól tette, hogy e részben nem alkalmazta Schusternek, kit talán túlságosan is magasztal, erőszakos és homályos kategóriáit, melyeknek épen semmi megvilágosító értékök nincsen. Zimmermann nem rendszeres, csak a görög aesthetikának három főképviselőjét, Platót, Aristotelest és Plotinost tárgyalja háromra egymásra következő fejezetben. Ugyanígy jár el L'evêque. Szerző helyesen tette, hogy azt az egyszerűbb, természetesebb s minden kategorizáló erőlködést kerülő utat választotta, melyet Herrmann Konrád elmés és tanulságos könyvecskéjében mutatott. Igazolására nem volt szükséges tárgya külön sajátosságául tüntetni föl azt: régibb rendszerek és eszmék életét az újabbak mellett s föl-fölmerülését az újabbak után, a mi a történeti fejlődésnek úgyszólván általános törvénye. Gondoljunk a caesarismusra a respublica után, a nazarénus művészekre a classicismus után, a védvamosokra a szabad kereskedés után. Tökéletesen igazolja a szerző eljárását nem tárgyának külön természete, hanem a történeti fejlődés általában.

A nélkül, hogy a nagy munka részleteibe bocsátkozni szándé-

koznám, általánosságban legyen szabad két érdemét kiemelnem. Az egyik az a törekvése, hogy anyagát lehető teljességében dolgozta fel s e tekintetben használhatóbb munkát is adott, mint az általa vezérfonalul választott aesthetikatörténetek bármelyike. Sokat rövidebben tárgyal nálók: de igyekszik mindenről szólni valamit, a mi csak némi figyelemre méltó. Ismeri és használja az eredeti forrásokat s az egész szakirodalmat, még pedig úgy a philosophiait és aesthetikait, mint a classica-philologiait. Jegyzetei, melyekben az irodalomra vonatkozik, szabatosak és tanulságosak. Másik érdeme, hogy első sorban ismertető akar lenni. Nem Schuster és Zimmerman kritikai módszerét alkalmazza, mely a tanulmányozást nagyon megnehezíti s a tárgyaló gondolkodókat sokszor csak tanúkul idézi maga és saját rendszere mellett; nem is Herrmannak azt a módját, melylyel mindenütt csak az uralkodó eszméket s ezeknek legnevezetesebb culturális hivatkozásait adja elő: hanem beéri a lelkiismeretesebb magyarázónak szerényebb, de talán hasznosabb szerepével. Könyvének nem egy philosophiai vagy aesthetikai rendszer szolgálata a célja, hanem tárgyának megismertetése. Ehhez alkalmazza előadása módját is, mely egyszerű, értelmes, világos. Azt hiszem, ha az Akadémia a szűk szavú pályafeladat helyett részletes tevezetet tűz ki, alig szerkeszthette volna meg azt viszonyainkhoz képest alkalmasabban, mint a hogyan e pályamunka szerzője maga magának kitervelte és megállapította. Meg vagyok győződve, hogy e könyv a mint van, nekünk sokkal megfelelőbb és jelentékenyebb szolgálatot fog tenni, mint tenne a leghíresebb külföldi, hasonló tárgyú munkák akármelyikének fordítása.

Csak két irányban óhajtanám még a könyv kiegészítését. Egyik az, hogy kívánatosnak tartanám Aristoteles Rhetorikájának részletesebb tárgyalását. A költői topika és lélektan alapja, melyet a tudomány mai napig sem fejlesztett rendszerré, itt van letéve. E fejezetek beható ismertetése, tudományunk mai állásában és problémái között, egyikévé lehetne a munka legtanulságosabb részleteinek. Másik kívánságom, hogy a görög gondolkodóknak a későbbi világra gyakorolt hatását legalább érintse. Ezzel nem változnék meg a könyv terve, nem bővülne meg fölöttébb tartalma, csak megnyerné azt a kiegészítést, a mely a szó legszorosabb értelmében hozzá tartozik. Nem az újkori aristotelikusok és platonikusok terjedelmes tárgyalását kívánom, csak néhány vonás Plato és Aristoteles gondolatainak további életrajzát.

Ez eszmék életének nem képezi határát a középkor vége s a francia classicismus rendszerének megalakulása. Lessing dramaturgiájának keletkezése ép úgy hozzá tartozik Aristoteles pályájához, mint Platóéhoz az angol Cudworthon keresztül Shaftesburynek és társainak s a francia Andrénak és Cousinnek rendszere.

E bírálatok alapján elhatározták a jutalom kiadását. A jeligés levélkéből *Jánosy Béla* főgymnásiumi tanár neve tűnt elő.

*

A Gorove jutalomra (az iskolázás története a XIV. és XV. században) 1890. szeptember 30-ikáig pályamunka nem érkezett be.

*

Új jutalomtéttelek, melyek a philosophiai tudományokkal összefüggésben vannak:

1. *Az 1891. évi akadémiai nagyjutalom* (200 arany) és *Marczibányi-mellékjutalom* (50. arany) az 1885—1891. évkörben megjelent *társadalmi tudományok körébe tartozó* munkák legjobbainak lévén odaitélen-dők: Az Akadémia figyelmezteti az ily munkák szerzőit, hogy műveiket 1892. január végéig a főttkári hivatalhoz küldjék be, följegyezvén röviden, a mit munkájok kiváló vonásának tartanak. Azonban e figyelemzésnek koránt sincs az az értelme, mintha a be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomásuk van, nem pályázhatna; sőt ha az Akadémia kiadásában jelent meg, vagy könyvtárába már beküldetett volna: hivatkozás történhetik arra, hogy a beküldött munkával szerző pályázni kíván.

*

2. Kivántatik a XVII. és XVIII. századbeli angol moralisták elméleteinek kritikai ismertetése, eredeti források alapján. Jutalma a *Gorove-alapítványból* száz arany. Határnap 1892. szeptember 30. A jutalom csak önálló becsű műnek adatik ki. A jutalmazott munkát a szerző köteles kiadni; ha ezt egy esztendő alatt nem teszi, a tulajdonjog az Akadémiára száll.

*

3. Kivántatik az újkori aesthetika története Kantig. Jutalma a *Gorove-alapból* 100 arany. Határnap 1893. szept. 30. A jutalom csak önálló tudományos becsesél bíró munkának íteltetik oda.